

4/6/2025

ח' סיון ה'תשפ"ה

נייר עמדה: הצעת חוק בתי המשפט - פרסום פסיקה בענייני משפחה

1. מבוא: חשיבות פומביות הדין ופרסום פסקי דין בענייני משפחה ובתי דין דתי

המשפט הישראלי, בדומה לשיטות משפט דמוקרטיות רבות, מעגן את עקרון פומביות הדין כעיקרון יסודי. עקרון זה מבטיח שקיפות שיפוטית, מאפשר ביקורת ציבורית על פעולת בתי המשפט, ומחזק את אמון הציבור במערכת המשפט. הוא מגן על זכויות בעלי הדין ומסייע למנוע שחיתות או שרירות לב. פרסומן של החלטות שיפוטיות ופסקי דין מאפשר את נגישותן של הידע המשפטי, מקדם את פומביות הדין, תורם להגינות ההליך המשפטי, מאפשר את פיתוח המשפט ומחזק את הלגיטימיות של מערכת המשפט.

עם זאת, בתחום דיני המשפחה והדין הדתי בישראל, קיים מצב ייחודי בו הכלל הוא דיון בדלתיים סגורות והיעדר חובת פרסום גורפת. בניגוד לכלל המשפטי המחייב באופן עקרוני לחשוף כל החלטה שיפוטית, אלא אם ניתנה החלטה מנומקת ומידתית שלא לעשות כן, הרי שבענייני משפחה חל כלל הפוך הקובע כי אין לפרסם דבר אלא אם הותר לעשות כן באופן מפורש. עובדה זו גורמת לכך שרק מיעוט קטן מפסקי הדין וההחלטות בתחומים אלו מתפרסמות.

לשון החוק בסעיף 68(ה) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984:
(ה) **על אף הוראות סעיף 68(א) – (1) ענייני משפחה, כמשמעותם בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995, למעט תובענות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965, שעילתן אינה סכסוך בתוך המשפחה ותובענות לפי חוק השמות, התשט"ו-1956, ולפי חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963 – יידונו בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה בית המשפט לדון בענין, כולו או מקצתו, בפומבי;**

וסעיף 70 לחוק: 70. (א) **לא יפרסם אדם דבר על דיון שהתנהל בבית משפט בדלתיים סגורות אלא ברשות בית המשפט.**

היעדר פרסום זה יוצר "משפט סמוי" שאינו נגיש לציבור הרחב, לעורכי דין, לחוקרים ולאקדמיה, ובכך פוגע ביכולת לנתח את הפסיקה, להצביע על כשליה וחוזקותיה, ולשמש תמריץ לשינויי חקיקה ומדיניות⁴ הדבר מונע ביקורת על שופטים ודיינים, פוגע באחידות הפסיקה ועלול להוביל לחוסר עקביות או אף לשרירות לב. בנוסף, הוא יוצר חוסר שוויון בהבנת התמונה המשפטית העדכנית, ומעניק יתרון ל"שחקנים חוזרים" במערכת המשפט, כגון עורכי דין המתמחים בתחום, המכירים פסיקות שאינן מתפרסמות.

הדיונים בענייני משפחה כוללים לעיתים קרובות מידע אישי ורגיש ביותר, לרבות פרטים אינטימיים, מצב כלכלי ופרטים הנוגעים לקטינים. קיים מתח מובנה בין עקרון פומביות הדין לבין הזכות לפרטיות והצורך להגן על קטינים וחסיים מפני חשיפה מזיקה. חשש זה מתעצם נוכח היקפו, נגישותו ונצחיותו של הפרסום בעידן המידע הדיגיטלי. על כן, נדרש איזון עדין שיאפשר שקיפות תוך שמירה על זכויות אלו.

2. המצב המשפטי והמעשי בישראל

בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים

למרות היעדר חובת פרסום מפורשת, הנהלת בתי המשפט ציינה כי פרסום פסקי דין רבים, כפי שנקבע ביוני 2024, יימשך, וכי נשלח חידוד לשופטי בתי המשפט למשפחה לרשום בפסקי הדין את שמות עורכי הדין המייצגים. עם זאת, קיימים מקרים בהם שופטים מאשרים פרסום אך "שוכחים" להעבירם לדוברות, מה

שמצריך הגשת תלונות לנציב תלונות הציבור על שופטים כדי להביא לפרסום בפועל. מצב זה מצביע על חוסר עקביות מהותי ביישום מדיניות הפרסום. ישנה כוונה מוצהרת להגביר את הפרסום, אך הפער בין הכוונה לבין הביצוע בפועל ניכר. הצורך ב"חידוד לשופטים" והעובדה ששופטים "שוכחים" להעביר פסקי דין לפרסום, מעידים על כך שהיישום בפועל תלוי במידה רבה בדילמות של שופטים בודדים ובמידת הקפדתם על הנחיות פנימיות. חוסר עקביות זה פוגע ביכולת לבנות גוף ידע משפטי שלם ונגיש, ומחליש את הביקורת הציבורית והאקדמית הנדרשת לפיתוח המשפט.

הרשות השופטת אכן מפרסמת פסקי דין והחלטות מסוימים, כולל כאלו מענייני משפחה, אך נראה שהיקף הפרסום מוגבל ואינו מייצג את כלל הפסיקה. פסקי דין המתפרסמים עוברים תהליך אנונימיזציה לצורך שמירה על פרטיות בעלי הדין, כך שפרטי הזיהוי אינם מצוינים. עם זאת, במקרים מסוימים, כמו לצורך הוצאה לפועל, נדרשת חשיפה מלאה של הפרטים, ואז יש לגשת למזכירות בית המשפט.

דו"ח ועדת אנגלרד: הוועדה הציבורית לבחינת שאלות הנוגעות לפרסום פרטים מזהים בפסקי-דין ובהחלטות של בתי המשפט, המכונה "ועדת אנגלרד", הוקמה בשנת 2010 על ידי שר המשפטים דאז, פרופ' יעקב נאמן ז"ל. מטרתה הייתה לבחון את המתח בין עקרון פומביות הדיון לבין הזכות לפרטיות, הגנה על קטינים וחסויים, ואיסור לשון הרע, נוכח השינוי הטכנולוגי בפרסום דיגיטלי של פסקי דין. הוועדה הגישה את המלצותיה ומסקנותיה לשר המשפטים במאי 2023, 13 שנים לאחר מינויה. **המלצותיה המרכזיות כללו פעולה על-פי מנגנון של היעדר פרסום שמות הצדדים לתיק**, כאשר פרסום שמות יהיה המקרה היוצא דופן, כלומר, אנונימיזציה כברירת מחדל. ההמלצות כללו גם תיקוני חקיקה.

3. הצעות חוק לשינוי מדיניות הפרסום

קיימות יוזמות חקיקה שמטרתן לשנות את מדיניות הפרסום בפסקי דין בענייני משפחה. הצעת חוק בתי המשפט (תיקון – פרסום פסיקה בענייני משפחה), התשפ"ד-2024, הונחה על שולחן הכנסת על ידי ח"כ שמחה רוטמן ביום 22/7/2024. הצעת חוק זהה הונחה גם על ידי ח"כ גלעד קריב.

עיקר ההצעות של רוטמן וקריב כדלקמן: בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, בסעיף 70, אחרי סעיף קטן (א) יבוא: על אף האמור בסעיף קטן (א), החלטות ופסקי דין בענייני משפחה, כהגדרתם בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995, **יפורסמו תוך השמטת פרטיהם המזהים של בעלי הדין**, אלא אם מצא בית המשפט שאין לעשות כן מטעמים מיוחדים שיירשמו; הפרסום יהיה בתוך 21 ימים ממועד מתן פסק הדין או ההחלטה.

מאמצים חוזרים ונשנים להעביר חקיקה כזו לאורך כנסות שונות מעידים על הכרה גוברת בצורך בשינוי. קיימת תקווה כי איחוד הצעות החוק של רוטמן וקריב יביא לבשורה בנושא. **תמיכה חוצת מפלגות זו מגבירה את הסיכויים לשינוי מדיניות בפועל**, ומאותת כי הטיעונים בעד פרסום מוגבר, תוך שמירה על פרטיות, הולכים וצוברים תמיכה ציבורית.

4. מחקרים וביקורת אקדמית בישראל

היעדר פרסום רחב של פסקי דין בענייני משפחה פוגע ביכולת לפתח את המשפט, לבצע ביקורת אקדמית מקצועית על הפסיקה, ולהצביע על כשליה, חוזקותיה ותוצאותיה. הוא מונע יצירת גוף ידע משפטי נגיש ושלם בתחום, מה שמוביל ל"פסקים סמויים מן העין". **המאמר "הפסקים הסמויים מן העין"**: השפעתם של המאגרים הממוחשבים על יצירת גוף הידע המשפטי בדיני המשפחה בישראל" מאת רינה בוגוש, רות הלפרין-קדרי ואייל כתבן, מדגיש באופן מפורש את הבעיה המרכזית הזו.

מחקר אמפירי על המשפט, ובפרט בתחום המשפחה, נתקל באתגרים בישראל. אתגרים אלו כוללים היעדר קורסים בשיטות מחקר אמפיריות בפקולטות למשפטים, עלויות גבוהות של מחקרים כאלה, זמן רב הנדרש לביצועם. מצב זה יוצר מעגל קסמים שלילי: היעדר נגישות לפסקי דין מונע איסוף נתונים מספיקים לצורך מחקר אמפירי מקיף, ובכך מקשה על הצגת טיעונים מבוססי נתונים לשינוי מדיניות. אם חוקרים אינם יכולים לגשת לפסיקה באופן שיטתי, הם אינם יכולים לנתח מגמות, לזהות הטיות או להעריך את השפעת החלטות

השיפוטיות. כתוצאה מכך, הדיון הציבורי והמקצועי בנוגע לדיני משפחה נשען לעיתים קרובות על עדויות אנקדוטליות או מידע חלקי, במקום על ממצאים אמפיריים מוצקים. הדבר עלול להוביל לרפורמות פחות אפקטיביות או אף מזיקות, שאינן מבוססות על הבנה מעמיקה של המציאות השיפוטית.

5. השוואה בינלאומית: מדיניות פרסום אנונימיזציה בדיני משפחה

בחינת מדיניות הפרסום אנונימיזציה בדיני משפחה במדינות אחרות מספקת תובנות חשובות לגבי היתכנות ודרכי יישום של שקיפות מוגברת. במדינות משפט מקובל רבות, [פומביות הדיון היא עיקרון חוקתי](#) מפורש או מפורש בפרשנות. הגישה הכללית היא פרסום פסקי

דין, תוך יישום מדיניות אנונימיזציה קפדנית.

מדיניות אנונימיזציה במדינות נבחרות:

- **ארצות הברית:** המידע הקיים מדגיש את חשיבות עקרון פומביות הדיון לפיתוח המשפט והביקורת האקדמית. קיימת התייחסות לשימוש בבינה מלאכותית (AI) לאנונימיזציה של מיליוני תיקי משפחה לצורך פיתוח מודלים חיזויים, תוך הכרה בחששות פרטיות ובסיכון לדה-אנונימיזציה.
 - **בריטניה:** מחקרים מודרניים מצביעים על כך שיכולות דה-אנונימיזציה משתכללות, מה שמקשה על ההנחה שמידע שעבר התממה אינו זקוק להסכמה לפרסום. קיימת התייחסות לפרטיות בפסקי דין והזכות להישכח.
 - **קנדה:** המרכז למידע משפטי בקנדה מאפשר גישה חופשית למקורות משפטיים, כולל פסקי דין של בית המשפט העליון ובתי משפט מחוזיים, עם סמכות המקיפה ענייני משפחה והגנה על קטינים.
 - **אוסטרליה:** פסקי דין של בית המשפט הפדרלי לענייני משפחה מתפרסמים.
 - **גרמניה וצרפת:** המידע הקיים מצביע על חשיבות הפרטיות כזכות יסוד בחוקות רבות ובאמנות בינלאומיות, ועל התמודדות עם סוגיות של פרטיות מידע ורגולציה אירופית.
- השוואה זו מראה כי בעוד ישראל מתמודדת עם אתגרים בפרסום פסקי דין בענייני משפחה, מדינות אחרות, במיוחד אלו בעלות שיטת משפט דומה (משפט מקובל), מצאו דרכים לפרסם פסיקה זו באופן נרחב, תוך התמודדות עם סוגיות הפרטיות באמצעות אנונימיזציה. הגישה הכללית במדינות אלו היא שפומביות ושקיפות אינן סותרות את הזכות לפרטיות, אלא דורשות איזון באמצעות כלים טכנולוגיים ומשפטיים מתאימים. מגמה זו מצביעה על כך שהאתגרים הטכנולוגיים והמשפטיים הכרוכים בפרסום פסיקה רגישה ניתנים לפתרון, וכי ניתן להשיג שקיפות מוגברת מבלי לפגוע בפרטיות.

טבלה 1: השוואת מדיניות פרסום ואנונימיזציה – ישראל מול מדינות נבחרות

מדינה	כלל בסיסי לפרסום	היקף הפרסום (איכותני)	מדיניות אנונימיזציה	אתגרים/שיקולים מרכזיים	חקיקה/דוחות רלוונטיים
ישראל	בדלתיים סגורות ככלל, פרסום רק באישור	מוגבל, מיעוט קטן מתפרסם	אנונימיזציה מיושמת לפרטי זהויה	חוסר עקביות בפרסום, "פסקים סמויים מן העין"	ועדת אנגלרד, הצעות חוק רוטמן/קריב
ארה"ב	פומביות כעיקרון יסוד	נרחב, שימוש במיליוני תיקים	אנונימיזציה נרחבת, כולל AI	סיכון לדה-אנונימיזציה, הטיה בנתונים	תקנות פרטיות (GDPR, HIPAA)
בריטניה	פומביות כעיקרון יסוד	נרחב	אנונימיזציה, אך עם התפתחות דה-אנונימיזציה	סיכון לדה-אנונימיזציה, "הזכות להישכח"	
קנדה	פומביות כעיקרון יסוד	נרחב, גישה חופשית למקורות משפטיים	אנונימיזציה מיושמת		
אוסטרליה	פומביות הדין	נרחב, פסקי דין פדרליים מתפרסמים	אנונימיזציה מיושמת	אתגרי סמכות בינלאומית	

6. מסקנות והמלצות

הכרה בצורך בשינוי ניכרת הן בדו"ח ועדת אנגלרד, שהמליץ על אנונימיזציה כברירת מחדל, והן ביוזמות חקיקה חוצות מפלגות, המבקשות לחייב פרסום פסקי דין תוך שמירה על פרטיות. ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום הבינה המלאכותית מציעות כלים רבי עוצמה לביצוע אנונימיזציה יעילה בקנה מידה גדול, ובכך מסייעות להתמודד עם אתגר הפרטיות. עם זאת, יש לזכור כי טכנולוגיות אלו מציבות גם סיכונים חדשים, כגון הטיה בנתונים וסיכון לדה-אנונימיזציה, המחייבים פיקוח אנושי קפדני ופיתוח מדיניות אתית ומשפטית מתאימה.

יישום המלצות אלו יסייע להבטיח כי פסקי הדין בענייני משפחה ודין דתי יהפכו מ"פסקים סמויים מן העין" למקור ידע נגיש ומועיל, שיחזק את אמון הציבור במערכת המשפט ויקדם את פיתוח הדין בישראל.

עמותת 'אבות למען צדק' תומכת בקידום הצעות החוק של יו"ר ועדת חוקה חבר הכנסת שמחה רוטמן וחבר הכנסת גלעד קריב.

יונדב שטרן
מנכ"ל העמותה

מייקל לוי
יו"ר העמותה